

Borås kommun

Boras.stad@boras.se

Rektorn vid Rångedalaskolan

Ulf.sjoberg@boras.se

Beslut för grundskola

---

efter tillsyn av Rångedalaskolan
i Borås kommun

Tillsyn i Rångedalaskolan

Skolinspektionen genomför tillsyn i Borås kommun under våren 2013. Vid tillsynen besöker Skolinspektionen samtliga skolenheter i kommunen.

Rångedalaskolan besöktes av Skolinspektionen den 25 januari och den 19 februari 2013.

Fakta om skolan

Rångedalaskolan tillhör stadsdelen Öster i Borås kommun och är belägen i samhället Rångedala en dryg mil utanför Borås. Skolan omfattar årskurserna 1-6 samt förskoleklass och har 78 elever vid tillfället för Skolinspektionens tillsyn. Eleverna är uppdelade i en förskoleklass samt tre åldersintegrerade klasser; 1-2, 3-4, 5-6. Skolan har fem lärare som alla ingår i ett arbetslag. Vid skolan finns vid tiden för tillsynen en ny rektor som tillträtt cirka en vecka innan första inspektionstillfället.

Ett anmälningsärende gällande kränkande behandling av elev dels från elev och dels från lärare, bristande tillsyn samt rätt till särskilt stöd har inlämnats till Skolinspektionen. Uppgifter i ärendet ingår som underlag för den regelbundna tillsynen av skolan.

Skolinspektionen har inte fått någon dokumentation som visar kunskapsresultaten från Rångedalaskolan.

Helhetsbedömning

Rångedalaskolan saknar ett systematiskt kvalitetsarbete vari värdegrundsarbetet är en viktig del. I samtliga delar som ingår i kvalitetsarbetet; planering, uppföljning och utveckling av utbildningen, saknades det helt eller till stora delar ett pågående arbete vid Skolinspektionens tillsyn.

Inte alla elever känner sig trygga i sin skolmiljö. Eleverna tillförsäkras inte studiero och lärarna brister i sin tillit till elevernas förmåga. Värdegrundsarbetet på skolan har inte bedrivits systematiskt under en längre period. Skolan har ingen daterad plan mot kränkande behandling och saknar även tydliga rutiner för uppföljning av elevers närvaro. Elevhälsan upplever inte att de har getts mandat av skolan att arbeta förebyggande och främjande och deras kompetens har heller inte efterfrågats. Rektor vid skolan har inte arbetat för att likabehandlingsplanen tillika planen mot kränkande behandling ska vara det aktiva verktyg i värdegrundsarbetet som det är avsett att vara.

Av tillsynen framkommer att det vid Rångedalaskolan saknas en systematisk dokumenterad uppföljning och analys av kunskapsresultaten på såväl individ-

som på grupp- och skolövergripande nivå. Det bedrivs till delar ett kvalitetsarbete på individnivå men den individuella utvecklingsplanen används inte som den är avsedd för att följa och utvärdera elevens kunskapsutveckling gentemot de nationella målen för utbildningen. Avsaknaden av en systematisk uppföljning och analys av kunskapsresultaten på skolnivå har medfört att det saknas en förståelse för de kunskapsresultat som uppnåtts vid skolan, därmed är det inte heller möjligt att vidta adekvata åtgärder i syfte att förbättra kunskapsresultaten. Skolan har de senaste åren haft täta rektorsbyten och nuvarande rektor, som vid första tillsynstillfället varit vid skolan endast en vecka, har vid överlämning av tjänsten inte fått någon information kring skolans kvalitetsarbete och kunskapsresultat. Huvudmannen måste se till att Rångedalaskolans nya ledning ges förutsättningar för att utöva sitt pedagogiska ledarskap och att systematisera kvalitetsarbetet.

Elever och föräldrar måste informeras om vilka mål utbildningen har. Eleverna får inte tillräcklig information om utbildningens mål eller sitt eget lärande. Lärarna måste även se till att anpassa undervisningen efter elevernas förutsättningar och behov, så att elever får stöd och stimulans så att de når så långt som möjligt i sin kunskapsutveckling. Vidare måste lärarna se till att samverka kring uppgiften att nå utbildningsmålen.

Eleverna på Rångedalaskolan har inte ett reellt inflytande i sin undervisning på skolan och är inte delaktiga i den demokratiska processen. Skolan har ett uppdrag och ett ansvar att förbereda eleverna för och ge dem möjlighet till att bli kommande aktiva och ansvarstagande samhällsmedborgare. Tillsynen visar att elevernas inställning inte klarläggs och att klimatet på skolan inte ger eleverna möjlighet att utveckla ett aktivt medborgarskap och förmåga att delta i samhällslivet. Det låter heller inte eleverna utveckla förmågan att göra och uttrycka medvetna etiska ställningstaganden grundade på kunskaper om mänskliga rättigheter och våra grundläggande demokratiska värderingar. Skolinspektionen bedömer att skolan måste se till att eleverna ges möjlighet och uppmuntras att påverka sin undervisning.

Skolinspektionen pekar i denna tillsyn på ett antal områden som huvudmannen och rektor måste åtgärda för att förbättra elevernas måluppfyllelse. Mot denna bakgrund fattar Skolinspektionen följande beslut.

Skolinspektionens ingripande

Föreläggande

Skolinspektionen förelägger med stöd av 26 kap. 10 § skollagen (2010:800) Borås kommun att vidta nedanstående åtgärder för att avhjälpa påtalade brister. De vidtagna åtgärderna ska senast den 14 juni 2013 redovisas för Skolinspektionen.

Undervisning och lärande

Bedömning

Borås kommun måste vidta följande åtgärder för att förbättra arbetet inom bedömningsområdet Undervisning och lärande.

- Eleverna ska informeras om vad som gäller i fråga om inflytande och samråd.
- Skolan ska klargöra för elever och föräldrar vilka mål utbildningen har.
- Lärarna ska samverka med varandra i arbetet med att nå utbildningsmålen och för att ge överblick och sammanhang.
- Lärarna ska ge uttryck för att de stärker elevernas vilja att lära och deras tillit till den egna förmågan.
- Lärarna ska ge elever som lätt når kunskapskraven som minst ska uppnås ledning och stimulans för att nå längre i sin kunskapsutveckling.

Motivering

Enligt skollagen ska eleverna och vårdnadshavarna informeras om vad som gäller i fråga om inflytande och samråd. Enligt läroplanen ska skolan klargöra för elever och föräldrar vilka mål utbildningen har, vilka krav skolan ställer och vilka rättigheter och skyldigheter elever och deras vårdnadshavare har. Enligt skollagen ska i utbildningen hänsyn tas till barns och elevers olika behov. Barn och elever ska ges stöd och stimulans så att de utvecklas så långt som möjligt. En strävan ska vara att uppväga skillnader i barnens och elevernas förutsättningar att tillgodogöra sig utbildningen. Enligt skollagen ska elever som lätt når de kunskapskrav som minst ska uppnås ges ledning och stimulans för att kunna nå längre i sin kunskapsutveckling. Enligt läroplanen ska läraren stärka elevernas vilja att lära och elevens tillit till den egna förmågan. Vidare ska läraren samverka med andra lärare i arbetet för att nå utbildningsmålen och organisera och genomföra arbetet så att eleven får möjlighet till ämnesfördjupning, överblick och sammanhang.

Av intervjuer med lärare och med elever framgår att eleverna inte är informerade om vad som gäller ifråga om deras inflytande på sin undervisning. Som svar på frågan om hur man på skolan tänker kring elevernas inflytande och delaktighet säger en lärare att "eleverna vi har nu är inte mogna för det. Skulle jag inte styra min klass med järnhand nu så skulle det bli hela havet stormar". Flera lärare anser att deras elever behöver styras och att de inte klarar av att göra egna val och ta konsekvenserna av dessa. Eleverna berättar i intervju att "lärarna säger åt oss vad vi ska lära oss, vilka sidor i boken vi ska arbeta med".

Intervjuer med lärare och med elever visar att eleverna på Rångedalaskolan inte får den information om sin utbildning som de har rätt till. I frågan till ele-

verna om hur de får veta vad de ska lära sig säger eleverna att läraren går efter en lärobok som är "blå och vit". Eleverna visar sig syfta på läroplanen men känner inte till dess innehåll. Eleverna har ingen kännedom eller kunskap om målen för utbildningen och de vet inte vad en kursplan är. Lärarna berättar i intervju, på frågan hur de tydliggör målen för eleverna, att detta sker "i två steg; dels vad man ska uppnå, vad man ska kunna och sedan är det korta mål". Det är oklart hur lärarna förankrar och konkretiserar läroplansmålen och hur de tydliggör för eleverna vad som förväntas av dem. Av lärarintervjun framkommer heller inte hur de planerar undervisningen eller i vilken utsträckning eleverna får vara med och påverka den. I frågan till lärarna om hur och i vilken utsträckning information ges till vårdnadshavarna om elevernas utbildning ges heller inget tydligt svar. En lärare uppger att "det är svårt med elever vars föräldrar inte har någon utbildningstradition eller låg utbildning eller inte är vana att läsa och skriva..." Lärarna uppger inte att de har någon strategi för att nå ut till dessa föräldrar utan man stannar istället vid ett konstaterande av svårigheten med att informera.

Av intervju med lärare framkommer vidare att det inte finns någon samverkan mellan lärarna i årskurserna 3–6. På frågan hur samarbetet ser ut mellan lärare på skola ges endast ett exempel: man har i förskoleklassen tillsammans med årskurs 1–2 delat upp elevens val vilket gjort att lärarna har kunnat undervisa elever ur varandras klasser.

På frågan till lärarna om de tror att alla elever har möjlighet att lyckas ges inget svar. En lärare konstaterar "Jag framhäver inte och uppmuntrar inte eleverna kanske som jag borde". Denna inställning visar en avsaknad av tillit till elevernas förmåga. Elevhälsoteamet berättar i intervju att "Pedagogiken är inte alltid så bra. Lusten att jobba med barn kanske inte riktigt finns här just nu."

Av intervjuer med lärare och elever framkommer att de elever som lätt når kunskapskraven inte får ledning och stimulans att nå längre i sin kunskapsutveckling. Eleverna uppger i intervju att "de som jobbar snabbare får vänta på att de andra ska bli klara. Jobbar man snabbare kanske man inte lär sig riktigt bra. Man får göra fler saker av samma sak eller vänta in de andra". En lärare berättar att hon "har en elev just nu som har en snabb utveckling" men ger inga konkreta svar på hur eleven utmanas.

Av utredningen framgår att skolan inte informerar eleverna om vad som gäller i fråga om inflytande och klargör inte utbildningens mål för elever och föräldrar. Vidare framgår att lärarna inte samverkar med varandra i arbetet med att nå utbildningsmålen. Utredningen visar också att lärarna inte stärker elevernas vilja att lära eller deras tillit till den egna förmågan. De ger heller inte alla elever den ledning och stimulans som de behöver för att kunna utvecklas så långt

som möjligt enligt utbildningens mål. Verksamheten uppfyller därmed inte författningarnas krav och huvudmannen föreläggs att avhjälpa bristen.

Författning

1 kap. 4 § andra stycket, 3 kap. 3 § andra meningen skollagen samt 4 kap. 14 § andra stycket skollagen,

Lgr 11, 1 Skolans värdegrund och uppdrag, Rättigheter och skyldigheter, 2.2 Övergripande mål och riktlinjer, Kunskaper, riktlinjer

Grundläggande värden och inflytande

Bedömning

Borås kommun måste vidta följande åtgärder för att förbättra arbetet inom bedömningsområdet Grundläggande värden och inflytande.

- Elevernas inställning ska klarläggas så långt som möjligt och eleverna ska ha möjlighet att fritt uttrycka sina åsikter, som ska tillmätas betydelse i förhållande till deras ålder och mognad.
- Utformningen av inflytandet ska anges i planeringen av verksamheten och skolan ska ha en tydlig progression för att ge eleverna ökat inflytande utifrån ålder och mognad.
- Eleverna ska ha ett reellt inflytande på arbetssätt, arbetsformer och undervisningens innehåll och hållas informerade i frågor som rör dem.

Motivering

Enligt skollagen ska elevernas inställning klarläggas så långt som möjligt och eleverna ska ha möjlighet att fritt uttrycka sina åsikter i alla frågor som rör honom eller henne. Elevernas åsikter ska tillmätas betydelse i förhållande till deras ålder och mognad. Eleverna ska enligt skollagen och läroplanen ges inflytande över utbildningen. De ska fortlöpande stimuleras att ta aktiv del i arbetet med att vidareutveckla utbildningen och hållas informerade i frågor som rör dem. Informationen och formerna för elevernas inflytande ska anpassas efter deras ålder och mognad. Den närmare utformningen av inflytandet ska enligt skollagen anges i verksamhetens planering av verksamhet som föreskrivs i bestämmelserna om systematiskt kvalitetsarbete. Enligt läroplanen ska läraren svara för att alla elever får ett reellt inflytande över arbetssätt, arbetsformer och undervisningens innehåll samt se till att detta inflytande ökar med stigande ålder och mognad. Rektor har enligt läroplanen ett särskilt ansvar för att skolans arbetsformer utvecklas så att ett aktivt elevinflytande gynnas.

På skolan hålls klassråd och elevråd men enligt intervjuer åtgärdar man sällan de frågor som eleverna tycker är mest angelägna. Eleverna säger i intervju att

de tar upp "viktigare saker som att lärarna (inte) är ute på rasterna och att det är ganska mycket bråk på rasterna... lärarna är ute halva rasten och sedan går de in och fikar" men att dessa synpunkter inte åtgärdas. Däremot behandlar man frågor som är enklare att åtgärda, t ex att inhandla nya bollar. Eleverna berättar att man skriver ner viktiga frågor på elevrådet för att ta upp dem på något som kallas stormöte, där alla elever och all personal på skolan är med. Dock framkommer i intervjuerna att man inte har haft något sådant möte på "ett par år".

Av intervjuer med elever och med lärare framkommer att eleverna ges mycket begränsat med inflytande över sin utbildning. Både elever och lärare berättar att eleverna emellanåt får välja arbetssätt och -form men att lärarna ofta styr undervisningsmetoderna och eleverna gör som de blir tillsagda. "Man får välja lite ibland hur man får jobba" berättar eleverna men kan inte ge några konkreta exempel. Eleverna berättar vidare i intervju att "lärarna säger åt oss vad vi ska lära oss, vilka sidor i boken vi ska arbeta med". Lärarna säger i intervju att "eleverna behöver styras i år" och att de inte är tillräckligt mogna för att ges större inflytande vare sig det gäller utbildningen eller delaktighet och inflytande utanför undervisningen, såsom till exempel i matsalen eller under rasterna.

Av utredningen framgår att elevernas inställning inte kartläggs och att elevernas åsikter inte alltid får komma fram. Särskilt allvarligt är det när elever uttrycker att det är viktigt att lärarna utövar tillsyn på rasterna, utan att de upplever att det tas på allvar. Vidare framgår av utredningen att eleverna inte ges inflytande över sin utbildning och uppmanas inte att ta del i frågor som rör dem och deras utbildning. Verksamheten uppfyller därmed inte författningarnas krav och huvudmannen föreläggs att avhjälpa bristen.

Författning

1 kap. 10 §, 4 kap. 9 och 14 §§ skollagen

Lgr 11, 1 Skolans värdegrund och uppdrag, Rättigheter och skyldigheter, 2.3 Övergripande mål och riktlinjer, Elevernas ansvar och inflytande, 2.8 Övergripande mål och riktlinjer, Rektorns ansvar

Trygghet och studiero

Bedömning

Borås kommun måste vidta följande åtgärder för att förbättra arbetet inom bedömningsområdet Trygghet och studiero.

- Ordningsregler ska ha utarbetats under medverkan av eleverna och följas upp vid skolenheten.

- Rektor och lärare ska vidta de omedelbara eller tillfälliga åtgärder som är befogade för att tillförsäkra eleverna trygghet och studiero eller för att komma tillrätta med en elevs ordningsstörande beteende.
- Vid skolan ska bedrivas ett målinriktat arbete för att motverka kränkande behandling av elever.
- Vid skolan ska genomföras åtgärder för att förebygga och förhindra att elever utsätts för kränkande behandling.
- Det ska för skolenheten finnas en årlig plan mot kränkande behandling som anger vilka åtgärder som ska vidtas och hur de ska följas upp.

Motivering

Enligt skollagen ska huvudmannen se till att det för verksamheten bedrivs ett målinriktat arbete för att motverka kränkande behandling av barn och elever. Huvudmannen ska se till att det genomförs åtgärder för att förebygga och förhindra att barn och elever utsätts för kränkande behandling. Huvudmannen ska vidare se till att det varje år upprättas en plan med en översikt över de åtgärder som behövs för att förebygga och förhindra kränkande behandling av barn och elever. Planen ska innehålla en redogörelse för vilka av dessa åtgärder som avses påbörjas eller genomföras under det kommande året. En redogörelse för hur de planerade åtgärderna har genomförts ska tas in i efterföljande års plan. Enligt skollagen ska en lärare, förskollärare eller annan personal som får kännedom om att en elev anser sig ha blivit utsatt för kränkande behandling i samband med verksamheten är skyldig att anmäla detta till rektorn. En rektor som får kännedom om att en elev anser sig ha blivit utsatt för kränkande behandling i samband med verksamheten är skyldig att anmäla detta till huvudmannen. Huvudmannen är skyldig att skyndsamt utreda omständigheterna kring de uppgivna kränkningarna och i förekommande fall vidta de åtgärder som skäligen kan krävas för att förhindra kränkande behandling i framtiden. Enligt skollagen får rektorn eller en lärare vidta de omedelbara och tillfälliga åtgärder som är befogade för att tillförsäkra eleverna trygghet och studiero eller för att komma till rätta med en elevs ordningsstörande uppträdande. Enligt skollagen ska det finnas ordningsregler för varje skolenhet. De ska utarbetas under medverkan av eleverna och följas upp på varje skolenhet.

Ett ärende som rör bland annat kränkande behandling och bristande tillsyn har inlämnats till Skolinspektionen.

Av insänd dokumentation och av intervjuer med elever och lärare framkommer att de ordningsregler som finns på skolan inte har utarbetats under medverkan av eleverna. Eleverna vet inte var skolans gemensamma ordningsregler kommer ifrån och "har bara sett att de hänger där". Av lärarintervjun framkommer att reglerna utarbetats med föräldraföreningen, alltså inte med eleverna, och att

ordningsreglerna "har inte reviderats på ett tag". Lärarna berättar att det finns klassregler i vissa klasser men dessa är ärvda från tidigare år och i bästa fall har de gått igenom med eleverna i början av terminen.

Skolans personal vidtar inte alltid åtgärder för att komma tillrätta med elevers ordningsstörande beteende och detta bidrar även till att flera elever känner sig otrygga i sin skolmiljö. Intervjuer med elever och personal visar att många elever inte känner att det har studiero på skolan. Både elever och lärare berättar att så kallat skojbråk är generellt sett accepterat. Lärarna uppger i intervju att om man "ser att två elever håller på och bråkar och man ser att de är kompisar så är det ju inte så allvarligt", och "vem har inte svurit och använt fula ord som vuxen. Jag har hållit på mycket med fotboll och det vet vi väl alla hur det ser ut inom idrotten. Det sägs en del utan att man menar det". I samtal med lärarna framkommer även att lärare kan vid tillfällen då de under rasterna på avstånd hör elever använda ett språkbruk som inte får förekomma kan låtsas att de inte hör. En lärare säger att "inte skulle jag springa iväg dit och börja rya med dem". I intervju framkommer att lärarna saknar kunskap om lagstiftningen inom detta område, att det råder nolltolerans mot kränkande behandling. Det framgår av intervjuer att det finns både elever och personal som inte känner till om det finns gällande rapporteringsrutiner för signaler om kränkande behandling till rektor.

Av intervju med elever framkommer att de saknar kännedom om skolans plan mot kränkande behandling tillika likabehandlingsplan. En elev frågar om det är "något där det står att man ska behandla alla lika?" Eleverna nämner situationer där "extralärare" handgripligen tagit tag i elever och vid ett tillfälle slängt ut en elevs lärobok genom klassrumsfönstret. Av intervjun framgår att eleverna inte vet säkert var och till vem de ska vända sig om en vuxen kränker en elev. Eleverna berättar även om ett tillfälle då en flicka tagit en boll ifrån några andra elever, varpå en pojke sprungit fram och tagit "strypgrepp" eller "nacksving" om henne bakifrån. När läraren som varit rastvakt väl kommit fram till dem har läraren ingripit genom att skälla ut flickan för att hon tagit bollen. Eleverna uppger även att de väljer vilken vuxen som ska ingripa eftersom de vuxna agerar olika. Vidare berättar eleverna att om man är på något sätt avvikande "så blir man lätt retad".

Eleverna berättar att i flera klasser har man elevvärdar som bland sina sysslor har att dela ut klassens prov. Om en elev inte vill ha sitt provresultat synligt för elevvärdar, och riskera att även de andra eleverna ser resultatet, måste eleven säga till läraren i förväg. Även elevhälsoteamet nämner att "prov med synliga resultat delas ut av elever till de andra eleverna i klassen". Vidare berättar eleverna att de oftast själva väljer lag i idrotten. En elev uppger att hon brukar börja med att välja de elever som sällan blir valda först, för att hon tycker synd om dem och att de annars känner sig utanför.

Av intervjuer med elever framkommer att när ett bråk mellan elever uppmärksammas av en vuxen reder man inte ut dispyten utan "läxar upp" på plats och kräver ett löfte att de inblandade inte ska göra om det. Det framkommer av samtal med lärare såväl som med elever att lärarna inte är "samspelta" utan reagerar olika på liknande situationer. Eleverna är medvetna om att ett beteende som inte accepteras av en lärare kan göras det av en annan.

Elevhälsoteamet uppger att "det förebyggande arbetet måste komma igång på denna skolan".

Inför tillsynen har Rångedalaskolan lämnat in sin likabehandlingsplan tillika plan mot kränkande behandling till Skolinspektionen. Denna är inte daterad och det framgår inte vilket år eller läsår den gäller för. Lärarna berättar att man för några år sedan "suttit tillsammans och arbetat med den". Vidare saknas redogörelse för vilka konkreta åtgärder som ska påbörjas eller genomföras under kommande läsår utifrån en genomförd kartläggning, och vilka som genomförts under föregående läsår. Av intervju med lärarna framkommer att de saknar kunskap om grundläggande krav på värdegrundsarbetet och insikt om reglerna för hur arbetet ska bedrivas. På frågor kring ett normkritiskt förhållningssätt och hur rutinerna ser ut för några exempel på situationer som skulle kunna uppstå svarar lärarna att "det får vi ta när det blir aktuellt".

Av utredningen framgår att skolans ordningsregler inte tagits fram under medverkan av eleverna. Skolmiljön vid skolenheten präglas inte av trygghet och studiero och det bedrivs inte vid skolan ett målinriktat arbete för att motverka kränkande behandling av elever. Skolan värnar inte om alla elevers rätt till att känna sig trygga, och inte behöva vara rädda, på sin skola. Skolan saknar en årlig plan mot kränkande behandling som anger vilka åtgärder som ska vidtas och hur de ska följas upp. Verksamheten uppfyller därmed inte författningarnas krav och huvudmannen föreläggs att avhjälpa bristen.

Författning

5 kap. 5 § och 6 § första stycket, 6 kap. 6-8 §§ och 10 § skollagen

Särskilt stöd

Bedömning

Borås kommun måste vidta följande åtgärder för att förbättra arbetet inom bedömningsområdet Särskilt stöd.

- Särskilt stöd ska ges i den omfattning och på det sätt eleverna behöver och har rätt till.

- Den som uppmärksammar att en elev inte kommer att uppnå de kunskapskrav som minst ska uppnås eller har andra svårigheter i skolsituationen ska anmäla det till rektor.

Motivering

Om det inom ramen för undervisningen eller genom resultatet på ett nationellt prov, genom uppgifter från lärare, övrig skolpersonal, en elev eller en elevs vårdnadshavare eller på annat sätt framkommer att det kan befaras att en elev inte kommer att nå de kunskapskrav som minst ska uppnås, ska detta enligt skollagen anmälas till rektorn. Rektorn ska se till att elevens behov av särskilt stöd skyndsamt utreds. Behovet av särskilt stöd ska även utredas om eleven uppvisar andra svårigheter i sin skolsituation. Vidare anger skollagen att om en utredning visar att en elev är i behov av särskilt stöd, ska han eller hon ges sådant stöd. För en elev i grundskolan ska det särskilda stödet ges på det sätt och i den omfattning som behövs för att eleven ska ha möjlighet att nå de kunskapskrav som minst ska uppnås.

Ett ärende som rör bland annat rätt till särskilt stöd har inlämnats till Skolinspektionen.

Av intervjuer med elevhälsoteamet, rektor och med lärare framkommer att elever som är i behov av särskilt stöd inte alltid får det.

Elevhälsoteamet (EHT) berättar att det finns en ny mall för åtgärdsprogram som utarbetats centralt och man "har inte riktigt fått till rutinerna än". EHT säger att de vet att pedagogerna behöver stöd. Av intervjun framkommer även att de känner att lärarna inte varit mottagliga för att ta emot det stöd och hjälp som elevhälsoteamet hade kunnat bidra med. Det framkommer även av intervjuerna att lärare i många fall ser eleven som bäraren av problemet och lägger ansvaret på eleverna som "inte kan anpassa sig till skolan".

Rektorn anger att rutinerna för att uppmärksamma och besluta om att utarbeta åtgärdsprogram "inte fungerar hundra procentigt idag. Där ligger (skolan) efter". Av intervjuerna med rektor och med elevhälsoteamet framkommer att alla i personalen inte känner sig säkra på att eleverna får det särskilda stöd de behöver eller att skillnaden mellan anpassning och särskilt stöd är tydlig för skolans pedagogiska personal. Rektor uppger också att det finns "en del kvar att göra när det gäller kartläggning och analys av stödbehov".

På frågor kring hur lärarna arbetar med elever i behov av särskilt stöd ges i intervjun inga tydliga svar utan lärarna uppger att "det är olika från elev till elev... en del elever kan vi inte klara, de är utåtagerande... det går år efter år utan att "de" gör något och att det händer något". Det framkommer att lärare ser problemen kring eleverna med behov av särskilt stöd men uppmärksammar

inte alltid rektor och elevhälsoteamet att elevernas behov av särskilt stöd behöver utredas.

Av utredningen framgår att den som uppmärksammar att en elev inte kommer att uppnå de kunskapskrav som minst ska uppnås eller har andra svårigheter i skolsituationen inte alltid anmäler detta till rektor. Särskilt stöd ges därmed inte till alla elever som är i behov av det. Verksamheten uppfyller därmed inte författningarnas krav och huvudmannen föreläggs att avhjälpa bristen.

Författning

3 kap. 8 och 10 §§ skollagen

Bedömning och betygssättning

Bedömning

Borås kommun måste vidta följande åtgärder för att förbättra arbetet inom bedömningsområdet Bedömning och betygssättning.

- Lärarna ska regelbundet utvärdera elevernas kunskapsutveckling i samtliga ämnen utifrån kursplanernas krav.
- Lärarna ska få stöd för att kunna sätta rättvisa och likvärdiga betyg.
- Eleverna ska informeras om grunderna för betygssättningen.
- Omdömena i de skriftliga individuella utvecklingsplanerna ska avse elevens kunskapsutveckling i förhållande till kunskapskraven.
- I de individuella utvecklingsplanerna ska det framgå vilka insatser som behövs för att eleven ska nå kunskapskraven och i övrigt utvecklas så långt som möjligt.

Motivering

Enligt skollagen ska rektorn se till att betyg sätts i enlighet med skollagen och andra författningar. Eleverna ska informeras om de grunder som tillämpas vid betygssättningen. Läraren ska enligt läroplanen utifrån kursplanernas krav allsidigt utvärdera varje elevs kunskapsutveckling samt muntligt och skriftligt redovisa detta för eleven och hemmen. Vidare ska läraren enligt skollagen, vid utvecklingssamtal, i en skriftlig individuell utvecklingsplan ge omdömen om elevens kunskapsutveckling i förhållande till kunskapskraven i de ämnen som eleven får undervisning i, och sammanfatta vilka insatser som behövs för att eleven ska nå kunskapskraven och i övrigt utvecklas så långt som möjligt inom ramen för läroplanen. Huvudmannen ska se till att förskollärare, lärare och annan personal vid skolenheterna har nödvändiga insikter i de föreskrifter som gäller för skolväsendet.

Av intervjuer med lärare och med elever framkommer att elevernas kunskapsutveckling inte utvärderas regelbundet och att det inte görs en allsidig bedömning av elevernas kunskaper. Det finns heller inget gemensamt tänk lärarna emellan kring dokumentation av elevernas kunskaper. En lärare berättar att "det gör jag i min pärm. Jag kör diagnoser, sedan finns det andra former av tester". Eleverna uppger att de inte vet hur lärarna dokumenterar deras kunskaper annat än att de "går runt med en pärm där de fyller i hur det går – dåligt, bra, ganska bra". Eleverna nämner också att vissa elever "har fått varningar om att de måste göra om saker, att de inte varit bra".

Lärarna på Rångedalaskolan efterlyser samarbete med lärare från andra skolor i arbetet med bedömning av elevernas kunskaper. Av intervju med lärare framkommer att man tidigare haft ett samarbete med de andra skolorna i stadsdelen kring bedömning men att detta samarbete minskat. Lärarna berättar att de "förra året träffades på en av skolorna i stadsdelen som deltog i de nationella proven för att diskutera resultat och hur man ska bedöma". Av intervjun framkommer att det inte förekommer något samarbete mellan lärarna på skolan kring bedömning och betygssättning. Lärarna uppger att det är en "liten skola där det inte finns kollegor som arbetar med samma sak och har samma kompetens vad det gäller bedömning. Det saknas lärare som arbetar med samma ämne för att kunna föra diskussioner".

Av till Skolinspektionen inskickade skriftliga omdömen framgår att lärarna använder en standardiserad mall och kryssar för en "prognos" i vilken mån eleven bedöms kunna nå kunskapskraven, t ex "prognos att nå kunskapskravens nivå". Lärarna berättar att elevernas föräldrar får ta del av de skriftliga omdömena vid utvecklingssamtalen. Lärarna berättar i intervju att de "väntar på en ny plattform för IUP och skriftliga omdömen innan den kan användas fullt ut" och att "då får kanske föräldrarna och eleverna tillgång till IUP med skriftliga omdömen mellan utvecklingssamtalen men (lärarna) vet inte säkert om det kommer att bli så." De omdömen Skolinspektionen tagit del av saknar en beskrivning av elevens kunskapsutveckling i förhållande till kunskapskraven. Vidare saknas i ett antal individuella utvecklingsplaner en sammanfattning av de insatser som skolan behöver vidta för att eleven ska nå kunskapskraven och i övrigt utvecklas så långt som möjligt inom ramen för läroplanen och kursplanerna.

Av intervju med eleverna framkommer att de helt saknar kännedom om individuella utvecklingsplaner och vad skriftliga omdömen är för något eller vad de används till. Eleverna uppger också att de inte vet om läraren kommer att sätta rätt betyg. Eleverna har ingen kunskap om vad som krävs av dem för att de ska få ett visst betyg utan säger att "lärarna talar om vilka betyg vi får eller vilket betyg de säger att vi kommer att uppnå".

Av utredningen framgår att lärarna inte regelbundet utvärderar elevernas kunskapsutveckling i samtliga ämnen utifrån kursplanernas krav. Det framgår vidare att lärarna inte får stöd för att kunna sätta rättvisa och likvärdiga betyg utan efterlyser samarbete med lärare från andra skolor i arbetet med bedömning och betygssättning. Eleverna informeras inte om grunderna för betygssättningen. De skriftliga omdömena i de individuella utvecklingsplanerna avser inte elevens kunskapsutveckling i förhållande till kunskapskraven eftersom de skriftliga omdömena endast innehåller lärares "prognos" i form av en markering i en standardiserad mall, i vilken mån eleven bedöms nå kunskapskravens nivå. De individuella utvecklingsplanerna saknar därutöver en sammanfattning av de insatser som skolan behöver vidta för att eleven ska nå kunskapskraven och i övrigt utvecklas så långt som möjligt inom ramen för läroplanen och kursplanerna. Verksamheten uppfyller därmed inte författningarnas krav och huvudmannen föreläggs att avhjälpa bristen.

Författning

2 kap. 34 §, 3 kap. 14-15 §§ och 10 kap. 13 § skollagen

Lgr 11, 2.7 Övergripande mål och riktlinjer, Bedömning och betyg

Pedagogiskt ledarskap och utvecklingen av utbildningen

Bedömning

Borås kommun måste vidta följande åtgärder för att förbättra arbetet inom bedömningsområdet Pedagogiskt ledarskap och utvecklingen av utbildningen.

- Rektorn ska ansvara för att det bedrivs ett systematiskt kvalitetsarbete som består i planering, uppföljning och utveckling av utbildningen.
- Rektorn ska ansvara för att kvalitetsarbetet är dokumenterat.

Motivering

Enligt skollagen ska varje huvudman inom skolväsendet på huvudmannanivå systematiskt och kontinuerligt planera, följa upp och utveckla utbildningen och detta ska genomföras även på förskole- och skolenhetsnivå. Enligt skollagen ska det systematiska kvalitetsarbetet dokumenteras. Enligt läroplanen har rektor ansvaret för skolans resultat och för att resultaten följs upp och utvärderas i förhållande till de nationella målen och kunskapskraven.

Skolan har inte skickat in något dokumenterat systematiskt kvalitetsarbete till Skolinspektionen. Av intervju med rektorn, som vid tillsynstillfället varit vid skolan i en knapp månad, framkommer att inte heller han funnit eller fått någon dokumentation överlämnad till sig som påvisar att det bedrivs ett systematiskt kvalitetsarbete vid skolan. Av intervju med lärare framkommer att det har

funnits diskussioner kring enskilda elevers kunskapsresultat men att det saknats en grupp- och skolövergripande nivå i kvalitetsarbetet.

Av utredningen framgår att rektorn inte tagit ansvar för att skolan ska bedriva ett dokumenterat systematiskt kvalitetsarbete som består i planering, uppföljning och utveckling av utbildningen. Verksamheten uppfyller därmed inte författningarnas krav och huvudmannen föreläggs att avhjälpa bristen.

Författning

4 kap. 4 och 6 §§ skollagen

Lgr 11, 2.8 Övergripande mål och riktlinjer, Rektorns ansvar

Erbjudande av utbildning och uppföljning av elevens närvaro

Bedömning

Borås kommun måste vidta följande åtgärder för att förbättra arbetet inom bedömningsområdet Erbjudande av utbildning och uppföljning av elevens närvaro.

- Skolan ska ha rutiner för närvarokontroll.

Motivering

Enligt skollagen ska elever i grundskolan delta i den verksamhet som anordnas för att ge den avsedda utbildningen, om eleven inte har giltigt skäl att utebli. Rektorn ska se till att, om en elev i grundskolan utan giltigt skäl uteblir från den obligatoriska verksamheten, elevens vårdnadshavare samma dag informeras om att eleven har varit frånvarande. Om det finns särskilda skäl behöver elevens vårdnadshavare inte informeras samma dag.

Elevhälsoteamet säger i intervju att de "är osäkra om det finns rutiner kring (närvarokontroll)" och av intervju med rektor framkommer att skolan saknar rutiner för närvarokontroll.

Av utredningen framgår att skolan saknar rutiner för närvarokontroll. Verksamheten uppfyller därmed inte författningarnas krav och huvudmannen föreläggs att avhjälpa bristen.

Författning

7 kap. 17 § första och fjärde styckena skollagen

Omfattning och resurstillgång

Bedömning

Borås kommun måste vidta följande åtgärder för att förbättra arbetet inom bedömningsområdet Omfattning och resurstillgång.

- Elever i behov av svenska som andraspråk ska erbjudas detta i den omfattning de har rätt till.

Motivering

Av skollagen framgår att den totala undervisningstiden för varje elev i grundskolan ska vara minst 6 665 timmar. Vidare framgår av skollagen att undervisningen ska omfatta ämnet svenska eller ämnet svenska som andraspråk. Av skolförordningen framgår att undervisning i svenska som andraspråk ska, om det behövs, anordnas för elever som har ett annat språk än svenska som modersmål, elever som har svenska som modersmål och som har tagits in från skolor i utlandet och invandrarelever som har svenska som huvudsakligt umgängesspråk med en vårdnadshavare. Rektorn beslutar om undervisning i svenska som andraspråk för en elev. Vidare framgår av skolförordningen att undervisning i svenska som andraspråk ersätter undervisning i svenska.

I skolan har inte erbjudits undervisning i svenska som andraspråk för de elever som är i behov av detta. En lärare berättar att hon har en elev som "har väldigt svårt för svenskan" men uppger att hon inte haft kännedom om att en bedömning behöver göras för att se om eleven ska få undervisning i svenska som andra språk. Lärarna uppger i intervju att de inte vet att svenska som andra språk är ett eget ämne. Sedan rektorsbytet för en dryg månad sedan har detta till viss del åtgärdats men det finns fortfarande elever med annat modersmål än svenska för vilka det inte gjorts någon bedömning huruvida de ska få undervisning i svenska som andra språk.

Vidare framkommer av intervju med rektorn att det vid stadsdelsförvaltningen Öster fattats ett beslut om att eleverna endast ska ha möjlighet att läsa svenska som andraspråk de fyra första åren efter det att de har anlänt till Sverige. Rektorn uppger i intervju att han är kritisk till beslutet om att begränsa undervisningen i svenska som andraspråk.

Av utredningen framkommer att alla elever vid Rångedalaskolan i Borås kommun inte erbjuds utbildning i svenska som andraspråk. Skolinspektionen vill påpeka att svenska som andraspråk utgör ett självständigt ämne med därtill hörande kursplan samt kunskapskrav som eleverna ska uppnå. Det finns inga möjligheter att begränsa i vilken omfattning en elev kan få undervisning i svenska som andraspråk under sin grundskoletid. Rektorn ska besluta om en elev har behov av och ska få undervisning i svenska som andraspråk istället för

svenska. Verksamheten uppfyller inte författningarnas krav och huvudmannen föreläggs att avhjälpa bristen.

Författning

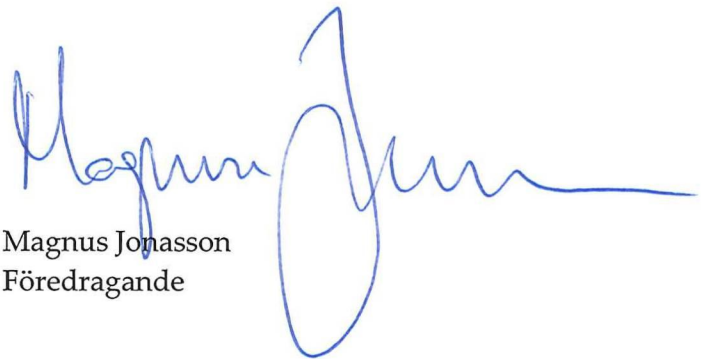
10 kap. 4-5 §§ skollagen, 5 kap. 14-15 §§ skolförordningen.

I ärendets slutliga handläggning har undervisningsråd/jurist Elisabeth Fogelberg och utredare Solmaz Malek deltagit.

På Skolinspektionens vägnar

Hans Larson
Enhetschef

Magnus Jonasson
Föredragande

Bilaga:

Bilaga 1 Allmänt om tillsynen

Allmänt om tillsynen

Skolinspektionen genomför regelbundet tillsyn i alla kommuner för att granska skolväsendet. Tillsyn genomförs samtidigt i de fristående skolor som finns i kommunen.

Vid tillsynen tar Skolinspektionen ställning till i vad mån verksamheten ger förutsättningar för barn, ungdomar och vuxenstuderande att nå de nationella målen och bedömer om huvudmännen uppfyller de krav som författningarna ställer på verksamheten. Tillsynen fokuserar på sådana faktorer som har betydelse för en god lärandemiljö och för elevernas möjligheter att uppnå kunskapsmålen. Förutom att Skolinspektionen bedömer måluppfyllelsen inriktas tillsynen mot tre huvudområden: **Elevernas utveckling mot målen, ledning och utveckling av utbildningen samt enskild elevs rätt.**

Varje skola får efter besöket ett beslut där iakttagelser och bedömningar som rör den granskade skolan redovisas. För offentliga huvudmän sammanställs iakttagelser och bedömningar, som rör huvudmannens ansvar för utbildningsverksamheten i kommunen, i ett beslut (kommunbeslut). Kommunens förskoleverksamhet och verksamheten vid fritidshemmen redovisas i var sitt sammanfattande beslut. Fritidshem vid fristående skolor inspekteras i anslutning till tillsynen av den fristående grundskolan. Skolinspektionen ger alltid huvudmännen möjlighet att ta del av och lämna synpunkter på sakuppgifter i besluten.

Skolinspektionens granskning avser emellertid inte att ge en heltäckande bild av tillståndet i skolväsendet utan i vilken utsträckning huvudmännen, vid det aktuella granskningstillfället, avviker från de krav och förväntningar som uttrycks i skollag, läroplaner och övriga författningar som rör skolväsendet, inom de granskade områdena. Beskrivningarna och bedömningarna i besluten grundas på de dokument som huvudman och skolor lämnat samt på de iakttagelser och intervjuer som genomförts vid besök i verksamheten. Även annan information från Skolverkets nationella uppföljningssystem, eller som finns publicerad på annat sätt, har använts. Skolinspektionen använder olika tillsynsmetoder vilket innebär att besöken vid skolor och verksamheter kan variera avseende såväl omfattningen som av vilka grupper som intervjuas. Vid kommunala förskolor och fritidshem grundar sig inspektionen i huvudsak på intervjuer med personal, föräldrar och ledning.

För den offentliga verksamheten kompletteras alla beslut med en muntlig återrapportering av inspektörerna till företrädare för huvudmännen.

Inom de områden där Skolinspektionen bedömt att det finns brister har huvudman och rektor eller förskolechef ett ansvar för att åtgärder vidtas. Med

anledning av tillsynen ska huvudmannen till Skolinspektionen redovisa vilka åtgärder som har vidtagits i verksamheterna inom den tid och i den ordning som anges i beslutet.

Ytterligare information om den regelbundna tillsynen finns på Skolinspektionens webbplats (www.skolinspektionen.se/Tillsyn).